

DROBNÁ KERAMICKÁ PLASTIKA VE STŘEDOVĚKU

Drobná keramická plastika je nedílnou, avšak ne příliš často nalézanou součástí středověkých keramických souborů. Z hlediska interpretace skrývá poměrně široké spektrum funkcí, často zjednodušené na dětskou hračku. V tomto krátkém textu představím další možnosti interpretace těchto artefaktů a podám velmi stručný přehled nálezů. Obecně platí, že drobná keramická plastika není příliš dobrým chronologickým ukazatelem, výjimkou je ženská figurka ze ZSO Stará Ves, datovaná na přelom 14. a 15. stol. díky zobrazení tzv. kruseleru - charakteristický dobový čepec spadající právě do daného období.

Skupiny drobné středověké plastiky:

- **Stylizované plastiky**

Převážně modelováním z volné ruky, někdy vytočením základního tvaru a dolepením dalších částí. Občas zbytky červené malby. Ve většině případů interpretovány jako dětské hračky.

- **Motiv koníčka, popř. koníčka s jezdcem**

Obecně pochází nejvíce nálezů z městského prostředí a šlechtických sídel. Tuto skupinu lze dále třídit podle přítomnosti a polohy otvorů, přítomnosti sedla a jezdce, výzdobných prvků etc.

Nálezy: Česká Lípa – Hrnčířská čtvrť, Sezimovo Ústí, Mikulčice, Kroměříž, Smilův hrad, Brno, Olomouc, Ostrava, Opava, Konůvky (ZSV), Uherské Hradiště,

- **Motiv postavy**

V ruce modelované hliněné figurky, převážně žen.

Nálezy: Sezimovo Ústí, Česká Lípa – Hrnčířská čtvrť, Mstěnice (mnich, glazura)

- **Realistické plastiky**

Jsou z tvrdě vypálené světlé plavené hlíny bez ostřiva (popř. s velmi jemným ostřivem), jsou anatomicky precizní a zobrazují mnoho detailů ošacení. Byly zřejmě vyráběny pomocí kadlubů specializovanými dílnami či řemeslníky (ostré hrany, vždy dvě části slepené).

Nálezy kadlubů: Sezimovo Ústí, Sebnitz (Něm.)

- **Motiv stojící ženy**

- ∞ **s dítětem na rukou**

Považovány za zobrazení madony – Panny Marie s Ježíškem.

Nálezy: Sezimovo Ústí, Falkenštejn

- ∞ **bez dítěte**

Ve většině případů interpretovány jako hračky.

Nálezy: Šternberk u Telče, Jevíčko, Cheb, Helfenburk, Sezimovo Ústí, Stará Ves (ZSV), Rýmařov (hrad)

0 3 cm
ZSO Stará Ves, zlomek plastiky.
(Fojtík 2010, upraveno)

▪ **Motiv dítěte**

Tuto skupinu lze vykládat jako dětské hračky, zároveň však může jít o votivní předměty – zobrazení Jezulátka (dítě držící v ruce koule nebo ptáka (!?) – dle analogií ve vysokém umění údajně atributy Ježíše Krista).

∞ **dítě v kolébce**

Nálezy: Helfenburg, Lipsko (Něm.)

∞ **nahé nebo částečně zakryté dítě stojící či ležící, výjm. sedící**

Nálezy: Lipý (hrad), Helfenburg

Možnosti interpretace tedy jsou:

- Dětské hračky
- Votivní figurky, předměty náboženského charakteru
- Součásti cyklů *Theatrum Mundi* (např. betléma)

Jednotlivé funkce se mohly prolínat a figurky byly pravděpodobně využívány právě v *Theatrum Mundi* – byly s nimi představovány a přehrávány děje ze světského i duchovního života.

Literatura:

FOJTÍK, P. 2010: Drobná středověká terakotová plastika ze zaniklé středověké vsi Stará Ves. In: Zaměřeno na středověk: Zdeňkovi Měřínskému k 60. narozeninám. Brno, 434-441.

GABRIEL, F. – KRACÍKOVÁ, L. 2010 : K funkci drobné keramické plastiky. *Archaeologia Historica* 35, 225-232.

MĚCHUROVÁ, Z. 2009: Drobná středověká plastika koníčka na Moravě. *Archaeologia Historica* 34, 173-187.

Pozn.: omlouvám se za kvalitu obrázků, foceno mobilem.

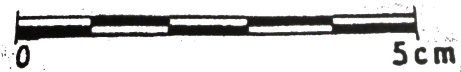
Smilův hrad. Neglazovaná plastika jezdce se stopami červeného barviva. (Měchurová 2009, upraveno)

ZSO Stará Ves. Drobná keramická plastika zpodobňující ženskou figurku v dobovém čepci a rouchu. (Fojtík 2010, upraveno)

Brno, Josefská ul. Neglazovaný koníček
se sedlem. (Měchurová 2009, upraveno)

Olomouc, ul. Pekařská č. 3, 5, 7. Neglazovaný
koníček. (Měchurová 2009, upraveno)

Mikulčice, drobná keramická plastika koníka. (internet)

Opava, Horní Náměstí - Popská.
Fragment drobné ker. plastiky.
(internet)

